

NYIRI KÖZLÖNY.

Társadalmi és ismeretterjesztő hetilap.

Szerkesztőség és kiadó-hivatal

hova a lapot érdeklő mindenféle küldemények intézendők:

Nagy-Orosi-utca 983. szám.

Megjelenik minden vasárnap.

Előfizetési árak:

helyben házhoz hordva vagy postai szétküldéssel	!
Egész évre	4 frt.
Fél évre	2 "
Évnyelendikint	1 "

Hirdetések díja:

Minden 5 hasábos peti-sor vagy ennek térfoglalata egyszer hirdetésért 5 kr., többször hirdetésért 4 kr. minden beigtatásnál. — Bélyegdíj minden ígatásért külön 30 ujkr. Nyilvánterben minden háromhasábos garnold-sor 20 ujkr.

Nyiregyháza, november 25.

Egy emelkedő városnak legnagyobb előnye a kebelében feltalálható rend és tisztaságban rejlik. Rend és tisztaság nélkül egy városnak haladása nem képzelhető.

A csinos, tiszta ruha emeli az ember külsejét; a szennyes öltözetű alaktól elfordul mindenki.

Nem árulunk zsákban macskát; ki mondjuk nyiltan, miszerint városunkban a haladásnak a két lényeges feltételét nem találjuk fel, daczára annak, hogy képviselőtünk gyakori rendelvényeiben, határozataiban, jókora adagot parancsol beadatni, városunknak e nagyon is kívánatos gyógyírból.

Égőtő szükségünk orvoslását egy halmozat rendeli meg; azonban fájdalom, a határozat csak papíron van meg, aki végrehajtja: hiányzik . . . a vas-kéz. Képviselői testületünk hol hidegen, hol melegen ölelgeti keblére a közös gyermeket, városunkat; béna tagjait, erdei gomba módjára növekedő hiányait, időnkint gyógykezelés alá veszi, de csakhamar úgy megfellelkezik róla, mint a szereteteszínlelő mostoha megfellelkezik a gondviselés alá vett gyermekekről.

Rend és tisztaság életfeltétele egy haladó városnak. Rend és tisztaság a közhe-lyeken, közlekedési vonalokon, emeli becsét minden községnek; s hol ez ikertestvér fel nem található, ott megakad minden, mint a gép, ha egy kerekét a piszok lepte meg.

A külső, hü lenyomata a bensőnek. Amely gazdának udvara tiszta, tiszta és rendez annak háztartása is.

Vajha a tisztaságnak és rendnek hü lenyomatát találók fel városunkban, vajha városunk udvara, köztérei, közlekedési vonalai, olyan képet tartsanak elénk, hogy abból azt lehetne következtetnünk, miszerint háztartásunk is rendezett.

Tekintsünk szét városunkban, s mit látunk? Száraz időjárás alkalmával köztérein-ken, utcáinkon, pyramist emelhetünk a szemé- tőből; esős időben büzhödt pocskát, fenek- ketlen sárgódrök akadályozzák a rendes köz- lekedést.

Mind ez miért van?

Azért, mert a lelkesedés, ügybuzgóság, segíteni bajainkon, orvosolni a létező hiányo- kat, a nemes szándék, csak a földasztal mel- lett forr ereinkben, ott egy ékes dictio alatt majd szétreped keblünk a buzgóságtól, s kardot rántunk minden újító eszme mellett; hősök, nagyok, hiuk vagyunk a tanácsko- zás alatt, azontul kislelkűek, kikben a lélek fensége, a kitartás, a tetterő hiányzik.

A régi városháza helyén épülő kir. tör- vényszék, s jövendőbeli városházunk pala- tája még nem bizonyított arra, hogy ébren működünk.

A szép épület, a diszes palota meglesz valahogy, de hogy a sártenger mellett mi- kint jutunk el a palotához, arról nem gon- doskodnak apáink, rebegvén ajkaikon a már annyira ismeretes szólásmódot „majd más-

képen lesz ezután, ha a csatornázás meg- történik.“

Ez valóban helyesen van mondva. Ilyen feleletet kaptam e napokban egy gyermek- től, ki szennyes öltözetben, borzasztóval tut- kározott az utcán, s kit tisztátalansága mi- att megfeddvén, azzal válaszolt, „majd meg- mosdat, és kifésül az anyám vasárnap.“

Mintha csak vasárnap volna szükség-ünk a tisztaságra, mintha csak akkor le- hetne nekünk tiszta, szép rendezett belterünk, akkor lehetnének jókarban közlekedési vo- nalaink, ha a csatornázás boldog napja fel- virad reánk!!

Boldog halandói egy haladni akaró vá- rosoknak, kik annyi türelmességgel vannak megáldva, hogy a jobb jövendőnek üres biz- tatgatását készpénz gyanánt fogadják.

Ha már a mellék közlekedési vonalak csak akkor vétetnek gyökeres javítás alá, midőn a csatornázás boldog korszaka kö- szönt be városunkba, az ellen nem szólalunk fel, — habár egy olyan városnak mint Nyir- egyháza, a mely minden tekintetben haladni akar a korrall, ez időpontot bevárnia nem volna szabad, — akkor legalább jelenleg gon- doskodnia kellene az előjáráságnak arról, miszerint belterünk — hol a forgalom legna- gyobb — átjárók által igyekeznek fenntar- tani a közlekedést.

Főgondjaik közé sorolhatnák az illető közegek, a sártengerek, pocskát eltávolítá- sát, a mely intézkedések egy a helyből, mint a vidéki közönség elismerését vonná maga után.

Mi, — ha nem csalódunk — úgy tud- juk, hogy a városi képviselőnek van már egy régibb határozata, mely a beltereni át- járók készítését rendeli meg, s mégis a kép- viselőnek eme határozata mind e mai napig fogatlan nélkül hever.

Elbontottuk egyik monumentális épü- letünket, a hirneves nagyvendéglő állást; czélunk az volt, hogy e szeméteztől sza- baduljunk, s ime a sok szemét, köhalmaz, cserép-téglatöredék mostanáig is ott díszel- eg a nagy állás helyén.

Valóban elszomorodik az ember, ha azt látja, hogy az ipar, kereskedelem s gaz- dászat terén egy pár év alatt oly szép elő- menetet tett városban a rend és tisztasá- gnak ilyen ellentéte uralkodik, elszomorodik az ember, látva azt, miszerint nincs bennünk egy csep hiúság atekintetben, hogy a tiszta- ság s rend kedvelőnek látszassunk.

Üres erény az, jól átgondolt s ékes szavak- kal halmozott dictiókban a létező hiányokat felsorolni, s azok orvoslása iránt indítványra indítványt tenni, múlt dicsőség elsőnek lenni a felajdulásban; valódi erényünk, érdemünk az lenne, ha ki tudnók vinni azt, amit elha- tározunk.

Vagy a tette ébredést az ítélet napjára halasztgatjuk? s aként járunk el mint azon gazda, ki akkor fedeti be feje felett a roz- zant tetőt, mikor az épület alja már aláözött s roskadó félben van?

Ám maradjon el a városunkon átvonuló főbb közlekedési vonalaknak gyökeres javi- tása, rendezése a csatornázás megkezdéséig, s befejeztéig; mindazáltal amennyire tőlünk telik, városunkban mindinkább emelkedés- nek induló ipar, kereskedelem s gazdaszat- érdekéből könnyítsük a forgalmat, s közle- kedést azáltal, hogy utcáink, tereink köny- nyen járhatók legyenek, s ott, hol különösen a közlekedés legélenkebb, belterünkön léte- sítők legalább az átjárókat.

Nagy-Kálló, Kis-Várda tul tett rajtunk e tekintetben, s mi — a kiknek nagyobb szükségünk volna a pallószéri járdára, — hanyagok vagyunk követni a jó példát.

Palotákat, hirneves épületeket akarunk emelni városunkban, s a legfőbbet — az utak jókarban tartását, a belterék csinosítá- sát ad „graeacas calendas“ halasztjuk.

Emelni akarók városunk jövőjét anél- kül, hogy a főtényezőkre gondunk volna.

De nem czélunk e tekintetben hosszas előadásunkkal fárasztani az olvasót, csak azt jegyezzük meg meg, miszerint belterün- kőn, utcáinkon szemléltető sárgódrök, poc- skáták nem válnak városunknak díszére, s ha azok eltávolítása iránt nem történik sür- gős intézkedés, ne csudálkozzanak azok, a kiket a dolog illet, hogy a városi s vidéki közönség megrovásával fogtak találkozni.

Nyiregyháza város képviselői köz- gyűléséből.

A folyó hó 20-án tartott képviselői gyűlés főna- nosközési tárgyat képezte a rom. kat. egyház kántori lak és leányiskola épületének, a szabályozási vonal mi-atti kisajátítása feletti kérdés.

Az evégre kiküldött bizottság tüzetes jelentése mellett két szakértői véleményt mutatott fel, melyek- nek hosszas megvitatása után azon megállapodás em- tetett határozati erőre, hogy a kérdéses rom. kath. kán- tori s iskolai épületből köztéri kisajátítandó telek- részért fizet a város 8000 forint az on föltétel mellett, hogy ha az egyház illetőleg iskolai alapítványa, a tulajdonában marandó telken, a Szarvas-utczára a hom- lokzattal, emeletes házat épít és azt az utca felől a szomszéd városházához képest járdával látja el.

Szóba hozott a Posta-utván a kérdéses kántori lak és iskolatelek végben levő szomszédház kisajátí- tásának mellőzhetlen szükségese is.

Ez emlékeztetés folytán határozatba ment, hogy a kiküldöttek Orosz Ferenc szomszéd-ház tulajdonos urral is tegyék magukat érintkezésbe; s előbbi megbiz- tásokhoz képest, igyekezzenek vele a haratságos ki- egyenlítés iránt sikeres lépéseket tenni. Az eredmény- ről jelentésük beavatván.

Másik tárgy volt a városház alatt épüendő bolt- helyiségek közérverés útján leendő minelőbbi bőre- adatása; indokul hoztán fel azon körülmény, hogy a kik jövt. Szt.-György-naptól fogva uj bolthelyiséget ki- vánnak kivenni, azoknak előre kell magokrol gondos- kodniok, hogy a nélkül ne maradjanak.

Ezen indoknál fogva elhatározottat, hogy a vá- rosház alatt készülendő bolthelyiségek, folyó évi de- cember 15-én közérverésen fognak kiadattni, 1872-ik évi Szt.-György-naptól számitandó három évre. A ki- küldési ár meghatározása s egyéb felmerülő intéz- kedésekkel az állandó építkezési bizottság lett felha- talmazva. A boltok árverési határideje szokott módon közzétetteti rendeltetett.

Harmadik tárgy volt a Bazapiacson a Baudi-veu- deglő mellett felállítani határozati állásnak házilag vagy vállalkozók útján felépítése.

Minthogy oly vállalkozó, kiben a képviselőt a kellő biztosítékot feltalálhatta volna, nem jelentkezett: az állás felépítését házilag határozta el. oly kikötéssel, hogy annak építéséhez azonnal hozzá fogni s azt fenn- akadás nélkül felvittatassa a polgármester az építkezési küldöttök közreműködésével.

Ugyanezen képviselői gyűlésben a községi isko- latanácósok is megválasztattak.

A takarmány czélszerűtlen elegyítése mellett, pl. túlzott szalmatáplálásnál a takarmány egyrésze a testet szintén haszon nélkül hagyja el, s a takarmány e pazarlása fölösleges táplálásnak nevezhető. Ez elnevezés azonban nem divatozik, mivel nagyon különösen hangzanék, ha oly takarmányról, mely mellett az állat éhséget szenved, fölösleges takarmányról beszélünk.

I. Fenntartási takarmány.

A táplálás egész tana a fenntartási takarmány tanán alapszik. A gazdaság terén nagy ritkán fordul elő, hogy a marha csupán fenntartási takarmányban részesítettnek, ezért a gyakorló gazdaságok céltalanul tartják, ha a tudomány a fenntartási takarmányra ismételve visszatér.

Fejős tehenet fenntartási takarmányt tartani nem lehet. A tehen ugyanis tejet termel s ha elegendő mennyiségű tápanyagot nem kap, a tejet saját teste rovására termeli, vagyis elsoványodik. A borjas tehenet ép oly kevéssé szoríthatjuk a fenntartási takarmányra. A borju ugyanis fejlődik és pedig kevés takarmány nyújtása mellett az anyaállat rovására. Ez utóbbi ilyenkor elsoványodik s a borju fejlődése szintén hiányosan történik. A fiatal állat szintén nem részesülhet fenntartási takarmányban. A test ugyanis ez esetben folytonos fejlődésben van, az állat növekszik és pedig elégtelen táplálás esetében saját teste rovására, mi egyértelmű az elsoványodással. Ily esetekben az állatnak ugy fenntartási, mint termelési takarmányt kell nyújtanunk.

Csupán fenntartási takarmányról csak ritkán lehet szó, pl. ha a felnőtt igás-ökröket huzamosabb ideig istállóban akarjuk tartani, azonban nem hizlalás, hanem avégett, hogy változatlan állapotban maradjanak. A takarmányozás ezen módja, mint már említettük, csak ritkán fordul elő, s azt a táplálás tanául mégis alapul kell fölvennünk.

Előre is megjegyezzem, miszerint a fenntartási takarmányt nem szabad az éhezéssel fölcserélni. Némely vidéken szokásban van a fiatal marhát télen főleg szalmával táplálni, hogy az csupán életben maradjon. Vajjon czélszerű-e ezen táplálási mód, azt később látni fogjuk, s itt csak azt említjük fel, miszerint ily esetekben az állat nem fenntartási, hanem éhezési takarmányt kap. A barom őszkor meglehetősen jó állapotban jut az istállóba s ezt tavaszszal többé-kevésbé elsoványodva hagyja el, vagyis életben marad s a telet, bármennyi szalmát kapjon is, csak átéhezi. A valódi fenntartási takarmány mellett a baromnak változatlan állapotban kell maradnia; az állat nem hizlik ugyan meg, de nem is soványodik el.

A táplálást a gazda rendszeren a baromok száma szerint intézi. Tudományos vizsgálatoknál azonban a számítási mód igen kényelmetlen. A nagyobb testsúlylál bíró barom természetesen sokkal több takarmányt igényel, mint a könnyebb. Ez egyenlőtlenség elhárítása végett a takarmányt tudomá-

nyos vizsgálatoknál az állat testsúlyához kell mérnünk. Két csekélyebb súlyú barom rendszeren valamivel több takarmányt igényel, mint egyetlen súlyosabb barom, melynek sulya ama kettő súlyösszetételének felel meg. A táplálásnál azonban nem épen szabatos számokkal van dolgunk, mivel a barom faja szerint a tápszükséglet változik, sőt ugyanazon fajnál is egyik barom több takarmányt emésztt föl hason testsúly mellett, mint a másik. E különbség oly nagy, miszerint a könnyebb és nagyobb testsúlylál bíró baromok tápigényei közt fennálló különbséget előzetesen mellőzhetjük s számításunk alapján az élő test súlyát vehetjük föl. Ha 10 darab barmot kell táplálnunk, melyek mindegyike 800 font testsúlylál bír, akkor a takarmány mennyiségét 8000 font testsúlyra épügy számítjuk ki, mintha 8 db ezer fontos barmot táplálnánk.

Az eleven testsúly elnevezést illetőleg nyomtatékosan kiemeljük, miszerint azt nem szabad a vágószéki testsúlylálal fölcserélni. A kereskedelemben 600 font súlyú tehen alatt olyat értenek, mely levágva 600 font tiszta súlylálal bír; a táplálás tanában pedig 600 fontot nyom. Az 1000 font eleven testsúlyú tehen közönséges állapotban csak 600 font s jól kihizlálva valamivel több vágószéki súlyt ad.

A barom táplálásánál számításunk alapján legczélszerűbben 1000 fontnyi eleven súlyt veszünk fel. A könnyebb vagy súlyosabb állatok ekkor súlyuknak megfelelőleg kisebb vagy nagyobb napitakarmány-adagot kapnak.

Az 1000 fontnyi eleven súlylálal bíró ökrök napi-takarmány mennyisége 17 font száraz anyagból áll, mely 1 font légenyrtartalmu s 7 font oldékony légenymentes tápanyagot tartalmaz, a benne foglalt zsírmennyiség pedig $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ fontnak felel meg. A takarmánytömeg maradékát mintegy 9 font farost és hamu alkatrészek képviselik. Ha e napi-adagot nyers takarmány alakjában nyújtjuk, akkor az a szükséges zsírmennyiséget, magában foglalja; ezért csupán fenntartási takarmányról a zsírt nem szokás figyelembe venni. A számításnál a farostot sem igen emelik ki. Ez a takarmány legértéktelebb része, miért is a farost néhány fontnyi többlete (szalma alakjában) a takarmányban mindenkor alkalmazható. Ezért a farostot a napi-tápanyagban nem szokás különösen kijelölni s csak az állapítatik meg, mily nagy legyen a száraz állomány sulya s mennyi légenyrtartalmu és oldékony légenymentes tápanyagokat tartalmazzon az. A maradvány ekkor főleg farost és hamu-alkatrészekből áll.

(Vége köv.)

— A salgótarjáni vasfornító társulat által nevezett helyen épített gyárában f. hó 19-én történt meg az üzem megszüntetése. Az Andrássy Manó gróf mint társulati elnök által ezen alkalomra meghívott vendégek, köztük Szilágyi, Tisza miniszterek, Weninger, Hieronymi minisztertanácsos, Károlyi Ele és Pálly Radolf grófok, több szakértő, pesti nagykereskedő és kik leginkább érdekeltek, néhány részvényes és vasgyáros, 19-én reggel fél 9 órakor indultak a magyar észak államvasuton Salgótarjába. A délután 1 órakor

megérkezett vonatot a salgótarjáni kőszénbánya részvénytársaság munkásaiból alakult zenekar fogadta, melynek tagjai fuvó hangszereiken igen csinos indulókat játszottak. Maga a gyár Salgó-Tarjától vasuton mintegy 15 perczai távokra kies völgyben fekszik, és csinosan épült két sort képző farmer stílyú munkás lakáival, a hivatalnokok részére emelt díszes épülettel s magával szószan az üzlethez tartozó építményeivel kellemes látványt nyújt. A vonat megérkezése után a vendégek Andrássy Manó gróf és Buch gyárigazgató kalauzolására mellett azonnal megindultak a gyár megtekintésére, melynek gópei teljes működésben voltak. Látható volt itt a vastermelés és finomítás minden fasszáiban. — A nyers vasanyagot kezdve az üzlethez alkalmas finomított vas minden neméig. Mind a gyár berendezése mind a gépek, különösen pedig a gyártásműveléssel nyilatkoztak; különösen feltűnt a magyar vasjósa és szilárdsága, midőn az abból készített hordereket (Tragbalken) a belga és francia vasból készülttel összehasonlították; mert míg a külföldi gyártmány a roppantó gép óriási nyomása alatt rögtön kettő tört, az alatt a honi gyártmány kétszeres háromszoros nyomás alatt csak meghajlott, mi kitűnő tömörségének és szilárdságának bizonyítéka. Örömmel regisztráljuk ezen a hazai ipar terén történt nagy horderelő bíró haladást; bár hazánk többi alkalmas vidékein is mellobb az iparvállalatok kellemes zaja zavarná meg a kincsekben oly gazdag bércek és völgyek siri csendjét.

— **Hamburg-Bremai tűzbiztosító társaság** egy a biztosító közönségre czélszerű új eszmével áll elő, mely szerint az ingatlanok biztosítása állandóságát nyújtani felelnek, oly módon, hogy az illető felek biztosításuk állandóságára 5% kamatozó állam- vagy más értékpapirok letételeére a társaságnál közzétetténekek, mely papirok katalomból a díjak évről-évre fedezendők.

— **A magyar keleti vasút** gulafelhérvár-marosvásárhelyi vonala f. hó 20-án adatott át a közforgalomnak

— **1871-ik évi szeptember utóljáig** a pénzverdek hiv. kimutatása szerint forgalomban bocsátott 27.384.561 huszkrajzáros és 47.491.201 tizkrajzáros, összesen 102.226.639 ft 30 kr. A verdőben pedig készletül maradt még 304.331 huszkrajzáros és 606.068 tizkrajzáros, összesen 121,473 ft.

Üzleti értesítés.

— **Nyiregyháza**, nov. 25. A sok eső-okozta nehézség miatt még mindig gyér számmal juttatják az előadók piacunkra s így nem csoda, hogy a panasz, a szükségletek fedezése körüli nehézségek miatt már általánossá vált. A sertés és kőposzta kivételével az egész piac nagyon gyengén volt látogattva; az utóbbira kevés sem került, minőlfogva még a délelőtti órákban továbbállították a hegyalja felé. Sertés minden várakozást meghaladó mennyiségben hajtott be; — a makkos sertésre nem igen volt vérvé, de a tengerin hízottból magas árai dacára is sok kelt el.

A terménycarnoknak e hétről jegyzett árai következők: Rozs (piaczi ár) 78—80 fontos 3.45—3.50; (kereskedelmi ár) legfont 3.55; 81—82 $\frac{1}{2}$ 3.57 $\frac{1}{2}$ —3.60. Buza (keresked. ár) 82—89 $\frac{1}{2}$ 5.70—5.75; 84—89 $\frac{1}{2}$ 5.80—5.85; 86—89 $\frac{1}{2}$ 5.90—5.95. Árpa (keresked. ár) 66—72 2.30—2.35. Zab (p. á.) 1.60—1.65. Tengeri (p. á.) 3.50—3.70. Köles 80 2.50—2.60 2.75—2.80. Bab (tisza fehér) 4.50—4.60 5.40—5.50. Lennag 75 5.75. Kendermag 2.75. Napraforgó 100 25—26. Szesz 26—25—25 $\frac{1}{2}$.

— **Debreczen**, nov. 25. A gabonaüzlet a rozsz utak miatt állandóan pangásban van; forgalom s újvásárlás nincsen, csupán a régi kőposzta foganatosítottak. Piaczi árak napisükségletre: buza 10 ft 50 kr—11 ft; rozs 6 ft 70—80 kr; tengeri 7 ft 50 kr—8 ft; árpa 4 ft 80 kr—5 ft; köbönként. — A szalonna el van hanyagolva, az időjárás a sertés östöt még igen enzezi; a sóatlan szalonnát 30 forintért kínálják, de a vevők visszatartók. — Szerda óta az eső folyvást esett, csak ma szünetelt; természetesen az utak feketéniének életet mégis meglehetősen mennyiséggel hoztak a piacra, hanem csak a tengeri volt kelendő.

— Az idő ősziesen enyhös; A hévmerő reggel 8 órakor 4, d. u. 2 órakor 6 fokot mutatott.

— **Érték- és váltó-árfolyam** a bécsi es. kir. nyilvános tőzsdén nov. 18-án, 1871. 5% metalliques 57.80. 5% metalliques május es. nov. eső kamattal 57.80. 5% németi kölcsön 67.55. 1860 ki államközlés 100.60. Bankrészvények 814. Hitelrészvények 307.00. London 116.60. Ezüst 116.50. Cs. kir. arany 5.55. Napoleon d'or 9.28.

Felcélós szerkesztő és kiadó-tulajdonos: **Dobay Sándor.**

HIRDETÉSEK.

Regüle-haszonbérlet. (93) 3—3

Demecester községében f. évi decz.

5-ikének reggeli óráin a kir. kisebb haszonvetél úgy belső mint a külső koresmaházak, állások — hozzátartozandó 45 hold szántó s kaszáló-földekkel a község házájánál kellő bánompénz letétele mellett árverés útján ki fognak adatni.

Bolthelyiség változás.

Ezennel van szerencsém a t. cz. nagyérdemű közönségnek tudtára adni, hogy könyvkereskedésemet **ösv. Polák** asszonyság házába helyeztem át.

Újonan berendezett **kölésön-könyvtárat** becses figyelemmel ajánlván, maradok további kegyes pártfogását kérve

(119) 3—1

Hilincz Gyula
könyvkereskedő.

Alulírott van szerencsém értesíteni a helybeli és vidéki n. é. közönséget, hogy a több éven át fenálló vas- és vegyes kereskedésem, mely a nemes város korona-épületében létezett átöttem **ösv. Polák Alajos** újonan épült bolthelyiségébe, Ferdinác János ur szomszédságába.

Amár több éven át tanúsított pontos és lelkiismeretes kiszolgálásom következtében vagyok bátor eseden ezután is a n. érdemű közönség becses pártfogásáért. — Tisztelettel

(118) 3—2

Fábray Gábor.